

Oponentský posudek

Foitová, M., Sondy do života první české porevoluční generace, Praha 2017.

Markéta Foitová se rozhodla ve své diplomové práci zabývat generací mileniálů. Její volbu bych rád vyzdvihl, protože jen málo studentů má odvahu pouštět se oblastí nacházejících se blíže současnosti – studenti volí často raději úniky do různě vzdálených minulostí (před rok 1989), které jsou už koncepčně zvládnuté (jinými „etablovanými“ historiky), a mohou proto své mikrotéma některým z existujících přístupů teoreticky zarámovat; to u nejnovějších dějin vesměs moc nejde, protože příslušný aparát ještě není dotvořen.

Diplomová práce Markéty Foitové je ale i jinak docela netypická. V textu se totiž poměrně významně stírá rozdíl mezi autorčinými narátory a autorem. Autor/ka je insiderem (což samozřejmě plně přiznává a kriticky s tím pracuje), ale jde ještě dále a na mnoha místech se v podstatě stává dalším narátorem, když předkládá čtenáři svou vlastní vzpomínku (která se třeba svým jádrem rozchází s většinou jejích narátorů, nebo taky ne), a předkládá ji úplně stejným způsobem, jako to dělá u vzpomínek jiných (formálně se tyto vstupy liší jen ne/použitím kurzívy a uvozovek). Jinými slovy, Markéta Foitová je v textu přítomna jinak než autoři odborných textů většinou přítomni bývají – je všude, text je prošpikován esejistickými „úniky“, hodnotovými soudy, které se zvolna prolínají s odborným textem.

Nic proti tomu – instruktážní je v tomto závěr diplomové práce. Jde totiž víceméně o esejistický útvar, obsahující množství hodnotících soudů, s kterými mohu jako čtenář souhlasit, nebo nesouhlasit. Chci nicméně říci, že rád vidím i takovéto studentské texty a nebudu s hodnotovými soudy polemizovat, byť bych s leckterými polemizovat mohl.

(A chci ještě dodat, a to je důležité, že text Markéty Foitové přitom není teoreticky neukotven, není jen sledem právě jen hodnotových soudů. Studentka pracuje s patřičnou literaturou, byť spíše výběrově a spíše jen s tou literaturou, která byla v nějaké podobě přeložena do češtiny – viz Buden, Mannheim, Snyder atd.).

Mé poznámky se tak budou týkat jen několika málo faktických problémů, a musím dodat, že spíše namátkově:

1. Na straně 24 Markéta Foitová píše, že v 80. letech SSM „prakticky nevyvíjel žádnou činnost“, a že navíc pod jeho záštitou byly pořádány koncerty – jak může něco „nevyvíjet činnost“ a současně „vyvíjet činnost“ tím, že pořádá koncerty? Nebyli to titíž svazáci, kteří ne/vyvíjeli činnost pod SSM? Není toto neproblematické „čtení“ studentských příběhů právě podloží

„antikomunistického“ vyprávění mileniálů, které Markéta Foitová sama tematizuje?

2. Když se Markéta Foitová zamýšlí nad antikomunismem svých narátorů, myslím, že by textu prospělo dvojí: jednak se neopírat tak mocně o diplomovou práci (byť dobrou) své kolegyně B. Peckové (o antikomunismu přece existuje rozsáhlá literatura), jednak by mohla rozpracovat některé poznatky například K. Mannheima (když s ním na jiném místě pracuje). Generace mileniálů se totiž evidentně nemohla „srotit“ v kohortu kolem žádné klíčové události (žádnou nemají), jak o tom mluví v teorii Mannheim, a proto je na ni jistým způsobem „přenášena“ zkušenost jejich rodičů („komunismus byl zlo“) – a událostí, kolem níž se jejich rodiče „srotili“ v generační kohortu, byl samozřejmě listopad 1989.

3. Na straně 100 píše Markéta Foitová, že Václav Klaus měl silně antikomunistickou rétoriku. Je to však pravda? Co třeba jeho známá metafora o zpětném zrcátku? Jak moc se hodí k tvrzení o silné antikomunistické rétorice?

Závěrem bych chtěl zopakovat, že diplomová práce Markéty Foitové je přes jistou nestandardnost (a snad kvůli ní) velmi dobrá a že bych byl rád, kdyby vznikalo více podobných studentských prací. Text doporučuji k obhajobě a navrhuji jej ohodnotit stupněm 1, výborně – pokud studentka prokáže erudici i u obhajoby textu.

V Praze dne 14. září 2017

.....
PhDr. Přemysl Houda, Ph.D.